

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Згода Юлія Анатоліївна КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ШАХРАЙСЬКИХ СХЕМ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.	708
Кухарук Ігор Миколайович ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК СКЛАДОВОЇ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ .	710
Ляховецький Сергій Олександрович ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИЧИН СМЕРТІ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ЗАМАСКОВАНИХ ПІД САМОГУБСТВО	712
Макогін Ірина Володимирівна ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВІПІЗНАННЯ ПІДОЗРЮВАНОГО ЯК ВАЖЛИВА СЛІДЧА (РОЗШУКОВА) ДІЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ	715
Мунтяну Юліан Іванович ОКРЕМІ ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.	718
Мурашко Анастасія Сергіївна «ПРОФІЛЮВАННЯ» ТА «МОДЕЛЮВАННЯ» ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.	720
Паламарчук Олексій Олександрович ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ВЧИНЕННЯ КРАДІЖОК ОРГАНІЗОВАНИМ ЗЛОЧИННИМ УГРУПУВАННЯМ.	723
Пишненко Ірина Юріївна КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКИ ПІДОЗРЮВАНОГО ТА ПОТЕРПІЛОГО	726
Радецький Сергій Віталійович ЩОДО СУТНОСТІ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ	728
Сон Людмила Анатоліївна ХАРАКТЕРИСТИКА ТИПОВИХ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКРАДЕННЯМ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ	730
Стародубов Олександр Сергійович ВЗАЄМОДІЯ ПРОКУРОРА З ІНШИМИ УЧАСНИКАМИ РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННІ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ.	732
Черниш Юрій Петрович КЛАСИФІКАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ: КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ	735
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	739

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ШАХРАЙСЬКИХ СХЕМ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Одним із різновидів поширених корисливих кримінальних правопорушень, що вчиняються в Україні, виступає шахрайство. Слід підкреслити, що статистика облікованих Офісом Генерального прокурора кримінальних проваджень, відкритих за ст. 190 Кримінального кодексу України, свідчить про існування негативної тенденції зростання кількості вчинення таких кримінальних правопорушень в Україні. При цьому слід констатувати, що активний стрибок даного прояву злочинної діяльності спостерігається після початку повномасштабного вторгнення. Так, з 2018 року по 2021 рік показник учинення шахрайств коливався в межах від 23000 до 33000 вчинюваних кримінальних правопорушень на рік. У 2022 році за січень-лютий було обліковано 7016 учинених шахрайств, а за наступні три місяці цей показник зріс усього на 1232 кримінальних правопорушення, що були учинені в межах усієї території України. Тобто різка ескалація збройної агресії РФ вплинула абсолютно на усі види суспільних відносин, а також на функціонування злочинного світу. І загальний показник зареєстрованих шахрайств у 2022 році склав 32086 кримінальних правопорушень, з яких 19430 було кваліфіковано як злочини. Лівова їх частка була учинена починаючи з липня місяця. Фактично пів року знадобилося шахраям для того, щоб адаптуватися до змін, які відбулися у суспільстві, та розробити нові злочинні схеми, спрямовані на заволодіння грошовими коштами та майном громадян. І вже у 2023 році було обліковано 82609 шахрайств, з яких 53547 становлять злочини, та у 2024 році – 64978 шахрайств, з яких 44034 становлять злочини. За офіційною інформацією за січень-березень 2025 року вже обліковано 14793 шахрайства, з яких 9891 становлять злочини [1].

В основі такої ситуації знаходиться закономірність пристосування шахраїв до особливостей та умов існування суспільства. Зокрема, починаючи з 2022 року Україною масово поширилася тенденція до відкриття та участі у зборах на потреби військовослужбовців, переселенців, осіб, які постраждали від каретних обстрілів. Поряд із активністю добросовісних волонтерів можна констатувати зростання кількості випадків злочинної «експлуатації» саме зазначеної благодійної тематики.

Аналізуючи матеріали практики, офіційну інформацію, розміщену на сайтах правоохоронних органів, а також матеріали журналістських розслідувань можна прийти до висновку про існування на теперішній час ряду основних шахрайських схем в Україні – як таких, що існували до 2022 року, так і нових, обумовлених змінами у житті українців.

1. «Дзвінок із банку». Традиційна схема, яка існувала та активно використовувалася злочинцями ще до подій 2022 року. Вона полягає у здійсненні дзвінків від імені працівників банків. Аферисти вводять жертв в оману, залякуючи підозрілою активністю на їх банківських рахунках, блокуванням карток або новими «правилами» обслуговування клієнтів банків, які начебто було запроваджено під час війни. Шахраї або намагаються випитати конфіденційну фінансову інформацію клієнта банку, щоб у подальшому використати її для незаконного заволодіння грошовими коштами з рахунку особи, або ж змушують жертву самостійно переказати гроші на так звані «безпечні рахунки» через сервіси типу PayPal.

2. «Шахрайство з товарами». Схема, яка виникла та отримала значного поширення зі зростанням кількості маркетплейсів, які через інтернет надають можливість придбати товар чи замовити певні послуги. Купівля-продаж товарів та послуг через інтернет стала невід'ємною частиною сучасного життя, чому, у тому числі, значно посприяли умови ізоляції в період пандемії COVID-19. Принцип реалізації даної шахрайської схеми досить простий та полягає у тому, що потерпілі особи повністю або частково оплачують товар, який в результаті їм не направляють, а сам продавець зникає. Дана схема отримала своєї певної специфікації після 2022 року в силу збільшення попиту на військову амуніцію та товари першої необхідності [2].

3. «Фішингові сайти». Якщо раніше шахраї зверталися лише до створення копій сайтів різноманітних магазинів, то після 2022 року реалізація даної схеми набула дещо нових особливостей. Зокрема, активно використовується створення сайтів-двійників, що збирають інформацію про платіжні дані осіб, благодійних організацій. Також незаконне заволодіння інформацією про платіжні картки здійснюється через оголошення про можливість оформлення грошової допомоги від держави або іноземних благодійних організацій чи урядів інших країн.

4. «Благодійна підтримка». Якщо раніше така шахрайська схема була орієнтована на незаконне заволодіння грошима людей шляхом використання підроблених або реальних викрадених (скопійованих) у інших осіб документів, за якими проводилися збори на лікування тяжкохворих, зокрема – дітей, то сьогодні переважна частина таких зборів стосується підтримки та здійснення пожертвувань на: військовослужбовців, які знаходяться на передовій або потребують лікування та реабілітації; осіб, які постраждали у результаті ракетних обстрілів та потребують лікування або залишилися без майна і житла; осіб, які стали вимушеними переселенцями та залишилися без майна; притулки для тварин, особливо такі, які знаходяться у безпосередній близькості до зони бойових дій; відбудову релігійних святинь, які постраждали у результаті обстрілів.

Наведені схеми можна віднести до переліку основних, які завдають значної фінансової шкоди потерпілим особам. Складність боротьби із такими проявами шахрайства обумовлена високим рівнем законспірованості злочинців, які користуються сучасними можливостями анонімності, яку забезпечує використання інтернету. Крім того, значна кількість таких злочинних дій створює

коласальне завантаження працівників правоохоронних органів, що ускладнює процес їх розслідування.

Список використаних джерел:

1. Статистика. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>
2. Російські хакери, шахрайські схеми та криптовалюта: кіберполіцейський розповів як захиститися у цифровому світі. *Кіберполіція України: офіційний веб-сайт*. 27.02.2025. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/news/rosijski-xakery-shaxrajski-sxemy-ta-kryptovalyuta-kiberpoliczejskyj-rozpoviv-yak-zaxystytysya-u-czyfrovomu-sviti-5223/>

Ключові слова: шахрайство, корисливі злочини, злочинні схеми.

Keywords: fraud, self-serving crimes, criminal schemes.

Кухарук Ігор Миколайович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК СКЛАДОВОЇ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Прийняття нового кримінального процесуального законодавства кардинально змінило існуючу раніше концепцію здійснення кримінального переслідування, закріпивши як засадничий принцип змагальність сторін та свободу у поданні ними до суду своїх доказів і у доведеності перед судом їх переконливості, що знайшло безпосереднє закріплення у ст. 22 КПК України та інших нормах кримінального процесуального законодавства, які регламентують окремі процедури здійснення кримінального переслідування, а також функції учасників кримінального процесу. Крім того, необхідно відзначити, що у прямій залежності із вказаним принципом знаходиться і принцип рівності сторін, який знайшов своє відображення у ст. 10 КПК України. Водночас, слушно відзначити, що у практичній площині, принцип змагальності має іншу форму реалізації, зокрема явного дисбалансу між процесуальними, організаційно-тактичними та технічними можливостями сторони обвинувачення та захисту. Не аналізуючи вказані питання деталізовано, оскільки це потребує розгорнутого та системного вивчення ніж дозволяють межі наукової доповіді, акцентуємо увагу на ключових із них:

по-перше, можливість використання стороною обвинувачення значно більшої кількості сил та засобів для здійснення кримінального переслідування та збирання доказів;